

8. EKONOMICKÁ AKTIVITA OBYVATELSTVA

V devadesátých letech 20. století se v ČR zastavil dlouhodobý růst počtu i podílu ekonomicky aktivního obyvatelstva (EA), který u nás nepřetržitě probíhal od 50. let. Ještě během 70. let se počet ekonomicky aktivních zvýšil o 8 %, v následující dekádě se nárůst výrazně zpomalil (pouze na 1 %) a v období 1991-2001 již počet EA o 3 % klesl. Při sčítání v roce 2001 ale na rozdíl od roku 1991 nebyly mezi EA zahrnuty ženy na další mateřské dovolené, jichž bylo v roce 1991 přibližně 200 tisíc. Nebytí této metodické změny, počet ekonomicky aktivních by v roce 1991 a 2001 zůstal zhruba stejný¹.

Ekonomicky neaktivní obyvatelstvo tvořili v roce 2001 převážně nepracující důchodci (46 %) a žáci, studenti a učni (36 %). Osoby s vlastním zdrojem obživy kromě důchodců (ženy na další mateřské dovolené, lidé žijící z úspor, rent, výnosu majetku, stipendií, sociálních příspěvků apod.) celkově představovali jen necelá 4 % neaktivních, měly však největší podíl na ekonomicky neaktivních ve věku 25-34 let.

8.1 Ekonomicky aktivní

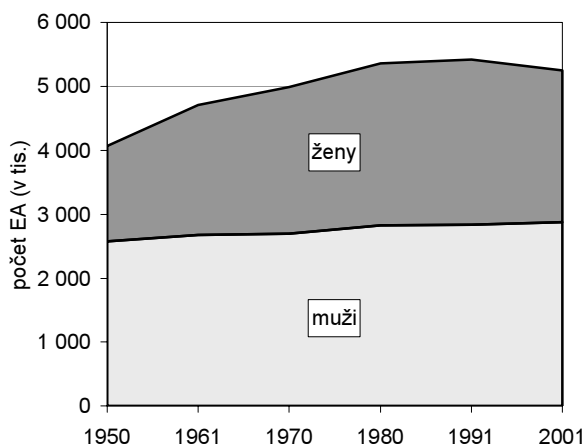
Nárůst počtu ekonomicky aktivních ve 2. polovině 20. století probíhal u obou pohlaví, u žen však byl mnohem intenzivnější než u mužů. Podíl žen na celkovém počtu ekonomicky aktivních obyvatel se tak postupně zvyšoval až do roku 1991. V letech 1991-2001 podíl žen na EA o 2 procentní body poklesl, a to zejména v důsledku zmíněné změny v metodice. Ukazatel míry ekonomické aktivity (podíl ekonomicky aktivních na počtu obyvatel starších 15 let) však klesal u obou pohlaví od 80. let, po roce 1991 se pokles zrychlil.

Rozdíly ve vývoji počtu ekonomicky aktivních obyvatel v jednotlivých věkových skupinách souvisejí především s vývojem věkové struktury obyvatelstva. V 90. letech se zvýšil absolutní počet EA v kategoriích 45-59 let vlivem posunu silných válečných a poválečných ročníků do tohoto věku. Vzrostl též počet EA ve věku 20-29 let (početné ročníky narozené v 70. letech). V ostatních věkových skupinách počty EA klesly.

Muži dosahovali vysokého stupně ekonomické aktivity již ve věku 25-29 let (přes 95 %) a podobnou úroveň zachovávali až zhruba do 50 let. Maximální podíly ekonomicky aktivních mužů byly od roku 1970 zaznamenány vždy ve věku 30-34 let. V letech 1970-1991 docházelo k poklesu ekonomické aktivity mužů ve vyšším věku (nad 50 let), v ostatních věkových skupinách nebyl patrný výraznější trend. Mezi sčítáními 1991 a 2001 však ekonomická aktivita klesla ve všech věkových kategoriích, zejména u mladých mužů do 25 let (delší příprava na zaměstnání).

Ekonomická aktivita žen narůstala s věkem pozvolněji, svého maxima dosahovala až u žen starších 35 let. Do roku 1991 se zvyšovaly podíly aktivních žen ve věku od 20 do 54 let a křivka ekonomické aktivity podle věku se tak tvarem i hodnotami postupně přibližovala křivce ekonomické aktivity mužů. V období 1991-2001 však stejně jako u mužů poklesl podíl ekonomicky aktivních žen ve všech věkových skupinách, přičemž do věku 40 let byl pokles velmi razantní v důsledku nezahrnutí

Počet ekonomicky aktivních osob v letech 1950 - 2001

¹ Další změna ve vymezení ekonomicky aktivního obyvatelstva, k níž od roku 1950 došlo, se týkala pomáhajících členů rodiny v zemědělství, resp. v soukromém sektoru vůbec. Ti byli do roku 1950 zahrnováni do ekonomicky aktivních osob, v letech 1960-1980 do ekonomicky neaktivních, ve sčítáních 1991 a 2001 opět do ekonomicky aktivních. Avšak vzhledem k jejich zanedbatelnému počtu tyto změny výsledky příliš neovlivnily.

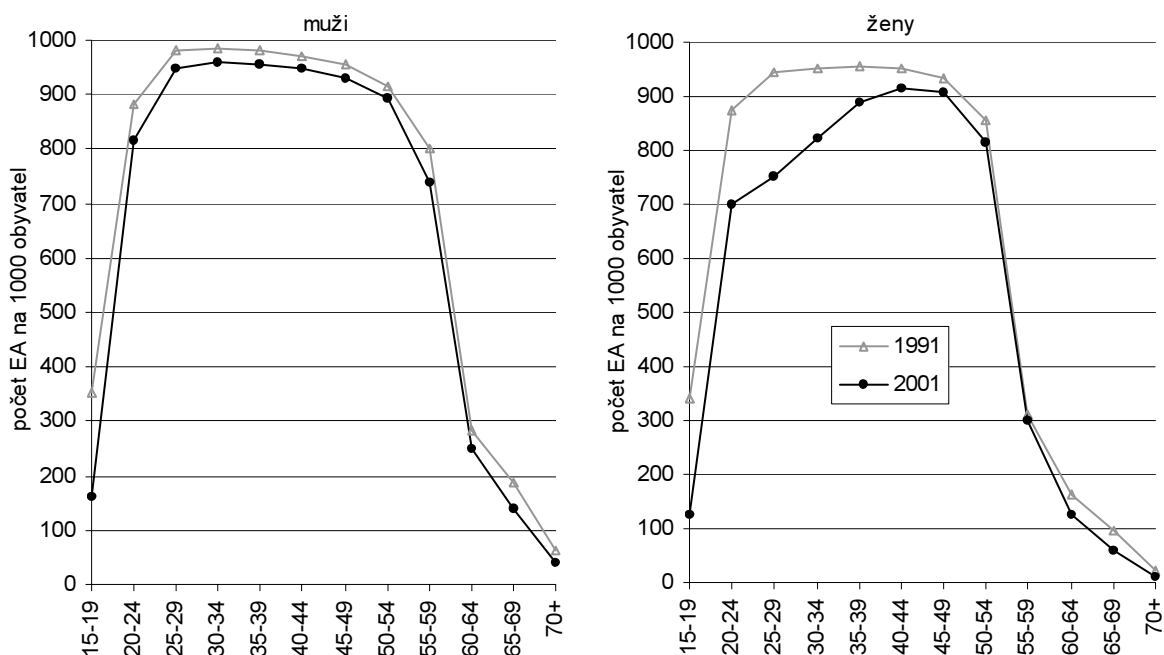
žen na další mateřské dovolené mezi EA. Největší ekonomickou aktivitu proto v roce 2001 vykazovaly až ženy v kategorii 40-44 let.

Základní ukazatele ekonomické aktivity obyvatelstva v letech 1970 - 2001

Ukazatel		Rok sčítání			
		1970	1980	1991	2001
Počet obyvatel	muži	4 749 511	4 988 095	4 999 935	4 982 071
	ženy	5 058 186	5 303 832	5 302 280	5 247 989
	celkem	9 807 697	10 291 927	10 302 215	10 230 060
Počet ekonomicky aktivních osob	muži	2 696 475	2 829 982	2 838 657	2 873 522
	ženy	2 291 803	2 534 546	2 582 445	2 379 878
	celkem	4 988 278	5 364 528	5 421 102	5 253 400
Podíl ekonomicky aktivních na celkovém počtu obyvatel (%)	muži	56,8	56,7	56,8	57,7
	ženy	45,3	47,8	48,7	45,3
	celkem	50,9	52,1	52,6	51,4
Míra ekonomické aktivity (%)	muži	73,2	75,4	72,9	69,5
	ženy	56,6	61,4	60,8	53,6
	celkem	64,6	68,1	66,6	61,3
Podíl žen na celkovém počtu obyvatel (v %)		51,6	51,5	51,5	51,3
Podíl žen na počtu ekonomicky aktivních (v %)		45,9	47,2	47,6	45,3

Ve všech věkových skupinách ekonomicky aktivního obyvatelstva bylo mužů více než žen. Ve věku 45-49 let byla převaha mužů jen mírná, ale v ostatních kategoriích velmi výrazná, zejména v kategoriích do 30 let (ženy na další mateřské dovolené) a nad 55 let (dřívější odchod žen do důchodu). Ve věku 70 let a vyšším již - přes nízký podíl mužů v populaci sedmdesátníků - dosahoval index maskulinity EA hodnoty 230 mužů na 100 žen a míra ekonomické aktivity mužů byla v porovnání se ženami čtyřnásobná. Rozdílná míra ekonomické aktivity byla rovněž zjištěna u jednotlivých národnostních menšin (podrobněji viz kapitola č. 5).

Vývoj ekonomické aktivity obyvatelstva ČR v období 1991 - 2001

8.2 Zaměstnaní

Vzhledem k tomu, že se v devadesátých letech razantně zvýšila nezaměstnanost, poklesl v tomto období počet zaměstnaných osob o 10 %, tedy mnohem více než počet ekonomicky aktivních. Především ve věku do 20 let se počet zaměstnaných snížil výrazněji než počet ekonomicky aktivních, protože na trhu práce byla malá poptávka po pracovní síle s nízkým vzděláním nebo bez praxe. Zaměstnavatelé rovněž neměli zájem o starší pracovníky, což se projevilo citelným poklesem počtu zaměstnanců a ekonomicky aktivních osob starších 60 let.

Zaměstnaní podle pohlaví a odvětví ekonomické činnosti k 1. 3. 2001

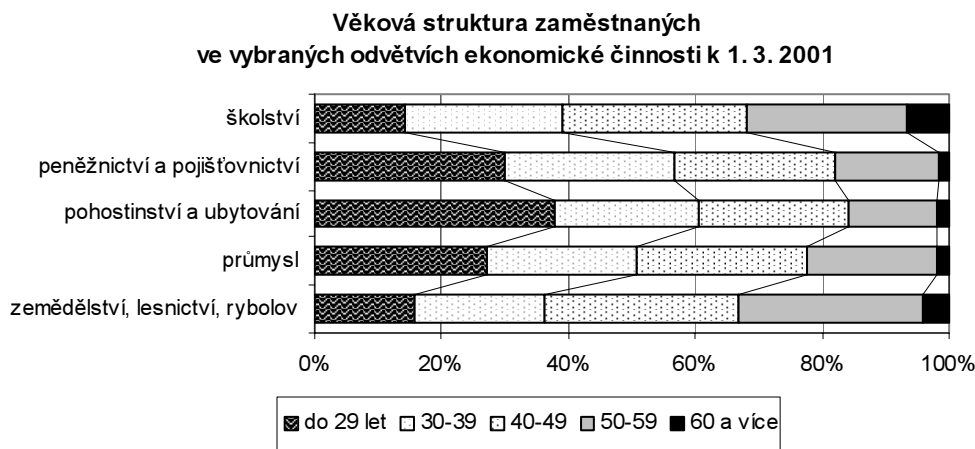
Odvětví ekonomické činnosti	Muži		Ženy		Celkem		Index maskulinity
	abs.	v %	abs.	v %	abs.	v %	
Zemědělství, lesnictví, rybolov	146 821	5,6	66 876	3,1	213 697	4,5	219,5
Průmysl	872 844	33,3	554 704	25,8	1 427 548	29,9	157,4
Stavebnictví	368 487	14,1	46 540	2,2	415 027	8,7	791,8
Obchod, opravy motor. vozidel a spotř. zboží	237 745	9,1	277 381	12,9	515 126	10,8	85,7
Pohostinství a ubytování	73 624	2,8	101 653	4,7	175 277	3,7	72,4
Doprava, pošty a telekomunikace	233 815	8,9	101 202	4,7	335 017	7,0	231,0
Peněžnictví a pojišťovnictví	35 662	1,4	68 489	3,2	104 151	2,2	52,1
Činnosti v obl. nemovitostí, služby pro podniky	127 646	4,9	115 824	5,4	243 470	5,1	110,2
Výzkum a vývoj	11 695	0,4	6 334	0,3	18 029	0,4	184,6
Veřejná správa, obrana, sociální zabezpečení	178 843	6,8	134 956	6,3	313 799	6,6	132,5
Školství	62 363	2,4	210 716	9,8	273 079	5,7	29,6
Zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti	54 103	2,1	229 576	10,7	283 679	6,0	23,6
Ostatní veřejné a osobní služby	117 194	4,5	128 800	6,0	245 994	5,2	91,0
Nezjištěno	99 043	3,8	103 527	4,8	202 570	4,2	95,7
Celkem	2 619 885	100,0	2 146 578	100,0	4 766 463	100,0	122,0

Nejvýznamnějším sektorem národního hospodářství z hlediska počtu zaměstnaných byly v roce 2001 služby. Pracovalo v nich 53 % všech zaměstnaných, což v porovnání s rokem 1991 představuje nárůst o 12 procentních bodů. **Po roce 1989 se tak výrazně zrychlil proces dlouhodobého posilování terciární sféry.** Podíl zaměstnaných v zemědělství se v období 1991-2001 snížil o dvě třetiny na pouhých 4 %, v průmyslu a stavebnictví v roce 2001 pracovalo 39 % zaměstnaných, v roce 1991 to bylo 45 %.

Mezi jednotlivými odvětvími však průmysl nadále zůstával největším, působila zde skoro třetina zaměstnaných. V pořadí druhým největším odvětvím byl obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží, následovalo stavebnictví. Jednotlivá odvětví se od sebe značně lišila ve struktuře zaměstnaných podle pohlaví. Muži tvořili bezmála 90 % zaměstnaných ve stavebnictví, velkou převahu měli i v odvětví doprava, pošty a telekomunikace a též v zemědělství, lesnictví a rybolovu. Ženy byly častěji než muži zaměstnané v sektoru služeb. Typicky ženským odvětvím bylo zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti, v němž muži představovali jen zhruba pětinu zaměstnaných. Podobný poměr mužů a žen byl ve školství.

Ve školství pracovalo ze všech odvětví relativně nejméně mladých lidí do 34 let a téměř třetina zaměstnaných byla starší 50 let. Důvodem byl zřejmě pokles zájmu mladých lidí o práci ve školství, ale samozřejmě také velmi nízký počet zaměstnaných do 24 let, způsobený náročnými požadavky na vzdělání pro práci v tomto oboru. Ve výzkumu a vývoji bylo zastoupení osob nad 50 let ještě vyšší než ve školství (36 %), současně zde však působilo poměrně více mladých pracovníků. V zemědělství, lesnictví a rybolovu se celkový úbytek pracujících citelně projevilo v jejich věkové struktuře, pouze čtvrtina zaměstnaných byla mladší 35 let (po školství druhý nejnižší podíl), velmi výrazně byla zastoupena hlavně věková skupina 45-54 let. Naopak vysoký podíl mladších osob byl zaznamenán zejména v odvětvích pohostinství a ubytování a činnosti v oblasti nemovitostí, služby pro podniky.

Poměrně mladá byla i pracovní síla v peněžnictví a pojišťovnictví, kde byl ze všech odvětví nejnižší podíl osob starších 60 let a zároveň silné zastoupení lidí ve věku 25-34 let, neboť ti vstupovali na trh práce v době dynamického rozvoje tohoto odvětví.

Čtyři pětiny zaměstnaných lidí pracovaly v postavení zaměstnance. Druhou nejpočetnější skupinu tvořily osoby samostatně činné (12 % zaměstnaných), v pozici zaměstnavatele bylo 3,6 % pracujících. Členové produkčních družstev a pomáhající rodinní příslušníci představovali mezi zaměstnanými jen velmi malý podíl. Podíl zaměstnavatelů mezi pracujícími muži byl zhruba dvakrát vyšší než mezi ženami a podobný rozdíl byl i u samostatně činných osob.

Jako zaměstnavatelé muži i ženy působili nejčastěji v obchodě, opravách motorových vozidel a spotřebního zboží, muži dále ve zpracovatelském průmyslu a ve stavebnictví, ženy ve zdravotnictví, veterinárních a sociálních činnostech. Tyto proporce jsou však ovlivněny vysokými celkovými počty zaměstnaných v těchto odvětvích.

Nejvyšší podíl zaměstnavatelů v rámci odvětví byl u mužů i žen v odvětví pohostinství a ubytování, v němž představovali 15 % resp. 5 % zaměstnaných. Samostatně činní muži tvořili významnou část zaměstnaných především ve stavebnictví (30 %) a v odvětví ostatních veřejných a soukromých služeb (29 %). V posledním jmenovaném odvětví byl nejvyšší podíl samostatně činných mezi ženami, přes 27 %. Stejně procento samostatně činných žen bylo i v odvětví činnosti v oblasti nemovitostí, služby pro podniky.

Více než pětina všech zaměstnaných pracovala v pozici technických, zdravotnických a pedagogických pracovníků. Další pětinu reprezentovali řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé a opraváři. V této kategorii zaměstnání bylo téměř čtyřikrát více mužů než žen, větší nerovnováha byla již jen u příslušníků armády (více než třetinásobná převaha mužů). Ženy převládaly nad muži zejména mezi nižšími administrativními pracovníky a mezi provozními pracovníky ve službách a obchodě.

Charakter vykonávané činnosti se odrážel ve vzdělanostní struktuře pracujících podle hlavních tříd zaměstnání. Vysokoškolské vzdělání mělo přes 70 % vědeckých a odborných duševních pracovníků, ve všech ostatních třídách převažovali zaměstnanci se středoškolským vzděláním. Poměrně vysoký podíl vysokoškoláků byl mezi zákonodárci, vedoucími a řídicími pracovníky (38 %) a příslušníky armády (22 %). Pouze základní či neukončené vzdělání mělo 36 % pomocných a nekvalifikovaných pracovníků a 20 % kvalifikovaných dělníků v zemědělství a lesnictví.

Ve všech hlavních třídách zaměstnání byl mezi muži vyšší podíl vysokoškoláků než mezi ženami a zároveň - s výjimkou příslušníků armády - nižší procento pracovníků se základním vzděláním. Podrobnější informace o vzdělanostní struktuře ekonomicky aktivních, resp. zaměstnaných osob - viz kapitola č. 6.

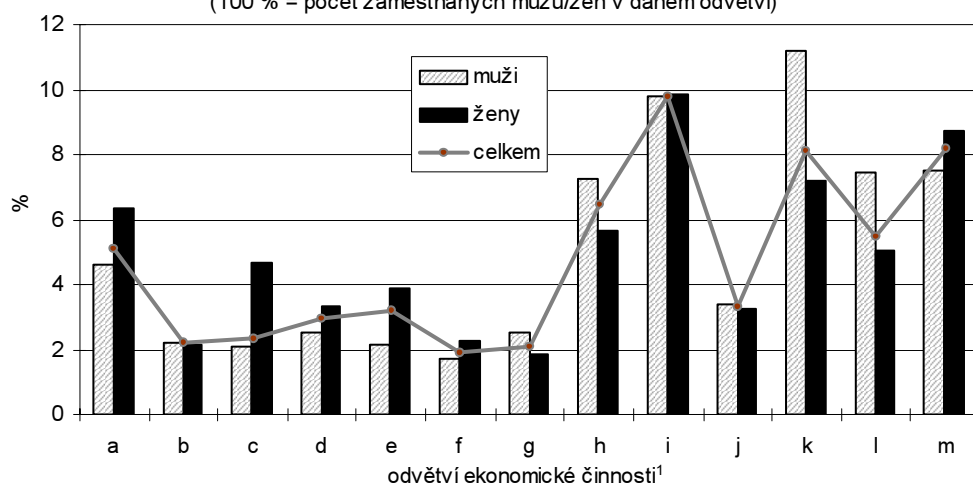
Zaměstnaní podle pohlaví a hlavních tříd zaměstnání k 1. 3. 2001

Hlavní třídy zaměstnání	Muži		Ženy		Celkem		Index maskulinity
	absol.	v %	absol.	v %	absol.	v %	
Zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	208 968	8,0	98 523	4,6	307 491	6,5	212,1
Vědečtí a odborní duševní pracovníci	210 854	8,0	241 992	11,3	452 846	9,5	87,1
Techničtí, zdravot. a pedagog. pracovníci	459 039	17,5	627 979	29,3	1 087 018	22,8	73,1
Nižší administrativní pracovníci (úředníci)	70 084	2,7	189 667	8,8	259 751	5,4	37,0
Provozní pracovníci ve službách a obchodě	212 530	8,1	373 921	17,4	586 451	12,3	56,8
Kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví	55 450	2,1	38 607	1,8	94 057	2,0	143,6
Řemeslníci a kvalif. výr., zpracovatelé a opraváři	781 634	29,8	198 379	9,2	980 013	20,6	394,0
Obsluha stojů a zařízení	416 980	15,9	116 390	5,4	533 370	11,2	358,3
Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	121 595	4,6	207 239	9,7	328 834	6,9	58,7
Příslušníci armády	46 280	1,8	1 454	0,1	47 734	1,0	3 182,9
Nezjištěno	36 471	1,4	52 427	2,4	88 898	1,9	69,6
Celkem	2 619 885	100,0	2 146 578	100,0	4 766 463	100,0	122,0

Specifikou skupinu ekonomicky aktivního obyvatelstva představují pracující důchodci; z nich převážnou většinu tvoří důchodci starobní. **Maximální počet pracujících důchodců byl zaznamenán v roce 1980, kdy se přibližoval půl milionu, v následujících dvou dekadách se poměrně intenzivně snižoval.** V roce 2001 do této kategorie náleželo 180 tisíc osob, což představovalo 3 % všech ekonomicky aktivních. Z celkového počtu pracujících důchodců bylo přibližně 51 % žen. Protože však žen pobírajících důchod je výrazně více než mužů, byla ekonomická aktivita mužů-důchodců v porovnání se ženami vyšší - **zaměstnaný byl zhruba každý desátý důchodce, ale jen každá šestnáctá důchodkyně.** Ekonomicky nejaktivnější důchodci byli zjištěni ve věku 60-64 let, z nich zůstávalo zaměstnáno přes 13 %. Vyšší ekonomická aktivita mužů-důchodců byla patrná ve všech věkových kategoriích s výjimkou kategorie 55-59 let, v níž bylo zaměstnáno téměř 13 % žen pobírajících důchod a zhruba 10 % mužů.

Podíl pracujících důchodců na pracovní síle podle pohlaví a odvětví k 1. 3. 2001

(100 % = počet zaměstnaných mužů/žen v daném odvětví)

¹ a – zemědělství, lesnictví a rybolov; b – průmysl; c – stavebnictví; d – obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží; e – pohostinství a ubytování; f – doprava, pošty a telekomunikace; g – peněžnictví a pojišťovnictví; h – činnosti v oblasti nemovitostí, služby pro podniky; i – výzkum a vývoj; j – veřejná správa, obrana a sociální zabezpečení; k – školství; l – zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti; m – ostatní veřejné a osobní služby

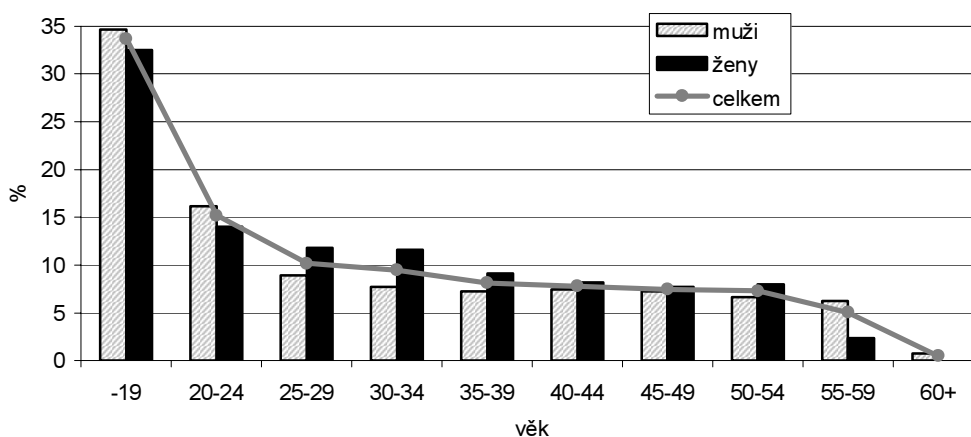
Pracující důchodci - zejména s vyšším vzděláním - působili častěji než ostatní ekonomicky aktivní jako samostatně činní, do této kategorie náleželo 17 % pracujících důchodců, u mužů dokonce 22 %. Rovněž byl pro pracující důchodce charakteristický poměrně vysoký podíl vysokoškoláků (18 %). Tato skutečnost úzce souvisí s uplatněním důchodců v odvětvích ekonomické činnosti. Ve srovnání s veškerým ekonomicky aktivním obyvatelstvem byl mezi nimi více než dvojnásobný podíl pracujících ve výzkumu a vývoji a též pracujících ve školství a v odvětví ostatních veřejných a soukromých služeb. V těchto odvětvích se důchodci významně podíleli na pracovní síle, představovali 8 - 10 % všech zaměstnaných.

Celkem 262 tisíc osob (5,5 % zaměstnaných) při sčítání uvedlo, že vykonává více než jedno zaměstnání, v celém věkovém spektru to byli častěji muži než ženy. Nejvyšší podíly osob s druhým zaměstnáním na celkovém počtu zaměstnaných byly zjištěny ve věku 35-44 let (6,5 % zaměstnaných) a dále ve věku 55-59 let u žen a 60-64 let u mužů. Lidé vykonávající více zaměstnání tedy zůstávali ekonomicky aktivní déle než osoby s jedním zaměstnáním. S tím koresponduje fakt, že druhé zaměstnávání vykonávali ve větší míře lidé pracující v oborech s vyšším průměrným věkem zaměstnaných, a sice ve výzkumu a vývoji a ve školství. Každý sedmý zaměstnaný ve výzkumu a vývoji měl další zaměstnání, ve školství to byl každý desátý zaměstnaný (u mužů každý pátý). Většina osob s druhým či dalším zaměstnáním (60 %) byla ve svém hlavním zaměstnání samostatně činná.

8.3 Nezaměstnaní

Do roku 1989 v ČR téměř neexistovala nezaměstnanost (resp. existovala tzv. skrytá nezaměstnanost). Při sčítání v roce 1991 činila obecná míra nezaměstnanosti pouze 2,3 %. **V roce 2001 již bylo podle výsledků sčítání nezaměstnaných 487 tisíc osob (9,3 % ekonomicky aktivních)**, z toho bylo 48 % žen. Vzhledem k nižší ekonomické aktivitě žen však byla míra nezaměstnanosti žen (9,8 %) vyšší než míra nezaměstnanosti mužů (8,8 %). Nejvíce nezaměstnaných bylo mezi mladými lidmi, především kvůli nedostatku praxe a u nejmladších osob i nízkému vzdělání. **S rostoucím věkem nezaměstnanost klesala.** Z ekonomicky aktivních ve věku 15-19 let hledala zaměstnání zhruba třetina, v kategorii 20-24 let každý sedmý a ve věku 40-44 let již jen každý třináctý ekonomicky aktivní. V pětiletých kategoriích do 24 let a nad 55 let byla nezaměstnanost mužů vyšší než nezaměstnanost žen, ve všech ostatních skupinách dosahovala vyšší úroveň u žen.

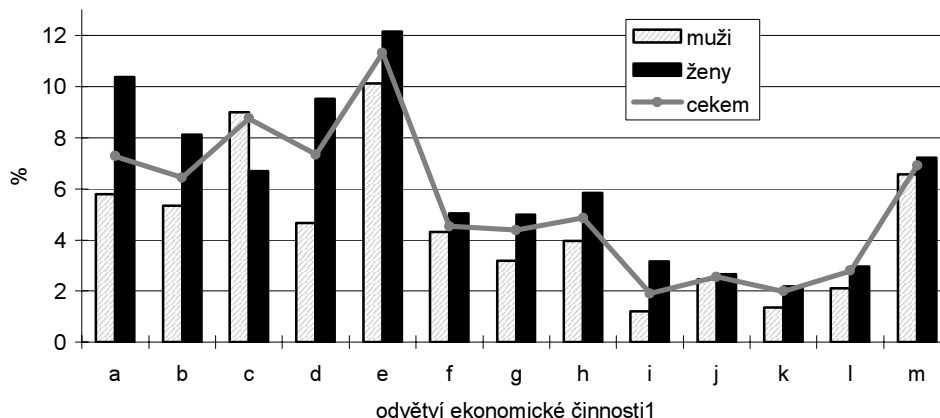
Míry nezaměstnanosti podle věku a pohlaví k 1. 3. 2001

Značná část nezaměstnaných (přes 40 %) při sčítání neuvedla, jaké bylo jejich poslední vykonávané zaměstnání. Přesto je z dostupných údajů zřejmé, že nejvíce nezaměstnaných mužů působil před ztrátou zaměstnání v průmyslu a ve stavebnictví, nezaměstnané ženy původně pracovaly hlavně v průmyslu a v obchodu, opravách motorových vozidel a spotřebního zboží. Z celkového počtu nezaměstnaných tvořili přes 9 % absolventi škol. V rámci jednotlivých odvětví však byla nejvyšší nezaměstnanost v pohostinství a ubytování, kde dosahovala 11,3 %, následovalo stavebnictví a zemědělství, lesnictví a rybolov. Nízká nezaměstnanost byla podle tohoto ukazatele ve výzkumu a vývoji, ve školství a ve veřejné správě, obraně a sociálním zabezpečení. Relativně nejvíce

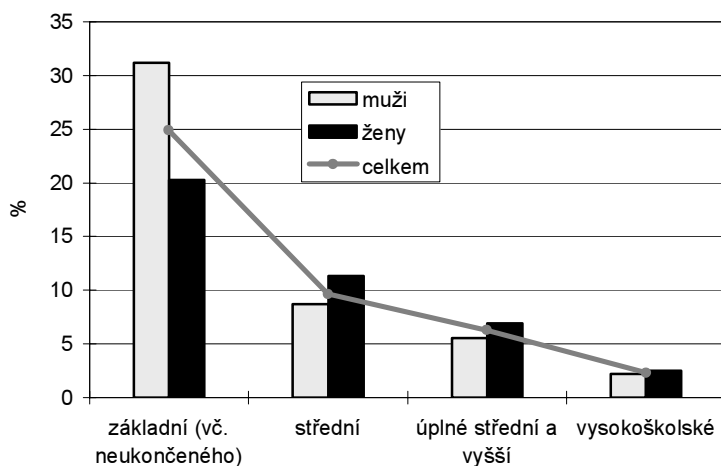
nezaměstnaných bylo mezi pomocnými a nekvalifikovanými pracovníky (12,9 %), přičemž nezaměstnanost byla v této kategorii vyšší u mužů než u žen. Ve všech ostatních třídách zaměstnání byla situace z hlediska nezaměstnanosti v ženské části populace nepříznivější. Nejnížší byla nezaměstnanost vědeckých a odborných duševních pracovníků (1,8 %) a u zákonodárců, vedoucích a řídicích pracovníků.

Míry nezaměstnanosti podle pohlaví a odvětví k 1. 3. 2001

¹ a – zemědělství, lesnictví a rybolov; b – průmysl; c – stavebnictví; d – obchod, opravy motorových vozidel a spotřebního zboží; e – pohostinství a ubytování; f – doprava, pošty a telekomunikace; g – peněžnictví a pojišťovnictví; h – činnosti v oblasti nemovitostí, služby pro podniky; i – výzkum a vývoj; j – veřejná správa, obrana a sociální zabezpečení; k – školství; l – zdravotnictví, veterinární a sociální činnosti; m – ostatní veřejné a osobní služby

Míra nezaměstnanosti podle pohlaví a nejvyššího ukončeného vzdělání k 1. 3. 2001

Velký vliv na míru nezaměstnanosti má vzdělání ekonomicky aktivního obyvatelstva. Nezaměstnaná byla více než polovina ekonomicky aktivních, kteří neměli žádné vzdělání. **Se vzrůstající vzdělaností míra nezaměstnanosti intenzivně klesala**, u vysokoškoláků dosahovala již pouze 2,5 %. Zatímco u osob bez vzdělání a se základním vzděláním byla vysoká hlavně nezaměstnanost mužů, u středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaných se s vyšší nezaměstnaností potýkaly ženy.

8.4 Územní rozdíly

Zastoupení ekonomicky aktivního obyvatelstva v populaci bylo v roce 2001 na celém území České republiky vcelku rovnoměrné. Na úrovni okresů byl rozdíl mezi nejvyšším a nejnižším podílem ekonomicky aktivních na obyvatelstvu starším 15 let 7,5 procentních bodů, variační koeficient činil pouze 2,8 %. Přesto lze na našem území vyzorovat postupný mírný pokles ekonomické aktivity ve směru severozápad-jihovýchod.

Téměř všechny okresy na sever a na západ od Prahy vykazovaly nadprůměrný podíl ekonomicky aktivních, z moravských a slezských okresů to byly pouze Jeseník, Bruntál a Olomouc. Maximální míry ekonomické aktivity však bylo dosaženo v okrese Český Krumlov (65,7 %), po němž

následoval Tachov a Česká Lípa, nejnižší hodnoty měly okresy Prostějov, Žďár nad Sázavou a Frýdek-Místek. Jednou z hlavních příčin rozdílů v ekonomické aktivitě byla odlišná věková struktura obyvatelstva okresů, respektive odlišný podíl důchodců, kteří představují největší část ekonomicky neaktivního obyvatelstva staršího 15 let. Ekonomická aktivita mužů byla ve všech okresech vyšší než aktivita žen (ve dvanácti okresech více než o třetinu), územní rozložení aktivity mužů a žen však bylo velmi podobné.

Ekonomická aktivita důchodců byla ve většině okresů (v 53) pod celorepublikovým průměrem. Z celkového počtu důchodců bylo nejvíce ekonomicky aktivních v Praze (12,9 %), Jablonci nad Nisou (11,9 %) a v okrese Praha-západ (11 %), v ostatních okresech tento ukazatel nepřesáhl desetinu. Nízké hodnoty byly zaznamenány především na severu Moravy a ve Slezsku a též v příhraničních okresech na jihovýchodě republiky (od Uherského Hradiště po Znojmo a Třebíč). Stejně jako v celkové ekonomické aktivitě obyvatelstva, i u důchodců byl dobře patrný rozdíl mezi západem a východem ČR, z 24 okresů s nadprůměrnou ekonomickou aktivitou důchodců bylo 23 českých, na Moravě to bylo pouze Brno-město.

Obecná míra nezaměstnanosti (omn) ve vybraných okresech ČR

Pořadí okresu	Muži		Ženy		Celkem	
	okres	omn (%)	okres	omn (%)	okres	omn (%)
1.	Mladá Boleslav	3,5	Mladá Boleslav	4,4	Mladá Boleslav	3,9
2.	Pelhřimov	3,9	Praha-západ	4,5	Pelhřimov	4,2
3.	Benešov	4,1	Pelhřimov	4,5	Praha-západ	4,4
4.	Praha-západ	4,4	Benešov	5,0	Benešov	4,5
5.	Domažlice	4,5	Domažlice	5,1	Domažlice	4,7
6.	Rychnov nad Kněžnou	4,6	Praha-východ	5,1	Praha-východ	4,9
7.	Praha-východ	4,7	Hlavní město Praha	5,3	České Budějovice	5,3
8.	Havlíčkův Brod	4,7	Jablonec nad Nisou	5,4	Hlavní město Praha	5,4
9.	Beroun	4,9	České Budějovice	5,5	Plzeň-jih	5,5
10.	České Budějovice	5,0	Plzeň-jih	5,7	Beroun	5,6
68.	Ústí nad Labem	13,2	Znojmo	14,4	Ústí nad Labem	13,6
69.	Děčín	13,7	Frýdek-Místek	14,4	Děčín	13,8
70.	Jeseník	14,2	Jeseník	14,5	Jeseník	14,4
71.	Louny	14,6	Bruntál	15,8	Bruntál	15,6
72.	Teplice	15,3	Louny	17,2	Louny	15,7
73.	Bruntál	15,4	Ostrava-město	17,6	Teplice	16,5
74.	Chomutov	16,2	Chomutov	17,7	Chomutov	16,9
75.	Ostrava-město	17,1	Teplice	17,9	Ostrava-město	17,3
76.	Karviná	17,3	Karviná	20,4	Karviná	18,7
77.	Most	18,8	Most	20,7	Most	19,7
	ČR	8,8	ČR	9,8	ČR	9,3

Mnohonásobně větší regionální rozdíly než v ekonomické aktivitě byly zjištěny v **obecné míře nezaměstnanosti**. Hodnoty tohoto ukazatele se pohybovaly v rozmezí **3,9 % (Mladá Boleslav) až 19,7 % (Most)**, variační koeficient dosahoval **40,5 %**. Nejhorší byla situace v oblastech výrazně poznamenaných restrukturalizací průmyslu v 90. letech, tedy zejména v Ústeckém a Moravskoslezském kraji. Mezi deseti okresy s nejvyšší nezaměstnaností byly všechny okresy Ústeckého kraje kromě Litoměřic. Celkově byla nezaměstnanost na Moravě a ve Slezsku vyšší než v Čechách. Okresy s nízkou nezaměstnaností se převážně nacházely ve střední části Čech. Nejnižší hodnota obecné míry nezaměstnanosti byla zjištěna v Mladé Boleslavi, po níž následovaly okresy Pelhřimov, Praha-západ a Benešov.

Ve velké většině okresů byla nezaměstnanost žen vyšší než nezaměstnanost mužů, nápadný rozdíl byl především v pásu okresů táhnoucím se od Třebíče a Brna-venkova po Mladou Boleslav a Mělník. V okrese Kutná Hora byl rozdíl nejvýraznější (7,5 % u mužů a 11,9 % u žen). Nezaměstnanost mužů byla vyšší jen v devíti okresech, z nich však pouze v Sokolově, Chebu a Jablonci nad Nisou více než o desetinu.